



Figuro 6.6: Athanasius Kircher



Figuro 6.7: Gottfried Wilhelm Leibniz



Figuro 6.8: Jan Ámos Komenský

6.2.3. Jan Ámos Komenský (Comenius, Komenio)

Comenius (1592–1670), filozofo kaj teologo konata antaŭ ĉio kiel elstara pedagogo kaj aŭtoro de lingvaj lernolibroj kaj metodikoj, antaŭvidis por la universala lingvo specialan funkcion. Naskiĝinte en Moravio en la familio de protestantaj „Moraviaj Fratoj“, li studis en latina lernejo en Přerov, poste en kalvinista akademio „Academia Nassauensis“ en Herborn kaj en la Universitato de Heidelberg. Liaj instruistoj Johann Piscator (teologo) kaj Johann Heinrich Alsted (pedagogo kaj enciklopediisto) forte influis lin. En 1616 Komenský estis ordinita predikisto (sacerdoto) de sia eklezio kaj iĝis lernejestro en Fulnek. Post 1620, kiam la „Landoj de la bohemia krono“, do ankaŭ Moravio, malvenkis en kontraŭ-Habsburga insurekcio, la nekatolikoj devis aŭ konvertiĝi al katolikismo, aŭ forlasi la landon. Komenský foriris en 1628 kun multaj siaj samkredanoj en ekzilon al Pollando, kie li iĝis la lasta episkopo de sia eklezio (Unitas Fratrum) kaj ricevis postenon de vicdirektoro de gimnazio en Leszno. Krom multaj ĉeĥlingvaj teologiaj traktaĵoj, poemoj kaj edukaj verkoj, li verkis latinlingve por la vasta publiko. Verkoj kiel „Didactica Magna“ (Granda didaktiko) kaj „Janua Linguarum reserata“ (Pordego de lingvoj malfermita) famigis lin en la tuta Eŭropo. Li persone aŭ koresponde konatiĝis kun multaj elstaraj filozofoj kaj aŭtoroj de filozofiaj lingvoj kaj pazigrafioj, ekz. korespondis kun Athanasius Kircher, Marin Mersenne kaj George Dalgarno, parolis kun René Descartes kaj John Wilkins, amikiĝis kun John Skythius (aŭtoro de pazigrafio) kun George kaj Samuel Hartlib (britaj kleruloj). Je invito de la brita parlamento, Komenský vizitis Londonon en 1641–1642 por prelegi kaj labori en la „Reĝa Societo“, tuteŭrope elstara scienca akademio. Granda admiranto de Francis Bacon kaj ties tradicio, Komenský verkis „Via Lucis“ (Vojo de la lumo), en kiu li prezentis planon de internacia scienca kolegio (akademio), kie ĉiu povus kleriĝi, esplori kaj science verki en vasta kunlaboro.

La plej alta celo de la streboj de Komenský estis la perfektigo de la homaj scioj. Al tiu punkto celis liaj filozofiaj, pedagogiaj kaj lingvistikaj agadoj. Ilia nedisigebla parto devis esti ankaŭ la internacia lingvo. En unu el siaj leteroj al „Royal Society“ Komen-